

## EDUSKUNNAN VASTAUS 45/2012 vp

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä**

### *Asia*

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (HE 21/2012 vp).

### *Valiokuntakäsittely*

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 5/2012 vp).

### *Päätös*

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

## **Laki**

**rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

### 1 luku

#### **Yleiset säännökset**

#### 1 §

*Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön*

Tässä laissa säädetään Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden, jäljempänä *jäsenvaltio*, välisestä yhteistyöstä rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi.

Laissa säädetään lisäksi esitutinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden jäsenvaltioiden välillä.

Tässä laissa säädetyn lisäksi on voimassa, mitä erikseen säädetään tai Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään.

#### 2 §

#### *Rinnakkaiset menettelyt*

*Rinnakkaisilla menettelyillä* tarkoitetaan sellaisia oikeudenkäyntiä edeltävää tai oikeudenkäyntivaiheessa kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa vireillä olevia samaa epäiltyä tai syy-

tettyä koskevia rikosoikeudellisia menettelyitä, jotka perustuvat joko osin tai kokonaan samoihin tosiseikkoihin.

## 2 luku

### Tietojenvaihto ja suorat neuvottelut

#### 3 §

##### *Toimivaltaiset viranomaiset*

Tässä luvussa säänneltyjä tehtäviä ovat Suomessa toimivaltaisista hoitamaan asianomaiseen rikosasiaan määrätty syyttäjä tai sen tutkinnanjohtaja. Syyttäjän on ilmoitettava toimivaltaiselle tutkinnanjohtajalle vastaanottamastaan tai tekemästään yhteydenottopyynnöstä. Tutkinnanjohtajan on tehtävä vastaava ilmoitus toimivaltaiselle syyttäjälle.

Valtakunnansyyttäjänvirasto ja keskusrikospoliisi ovat toimivaltaisia hoitamaan tässä luvussa säänneltyjä tehtäviä, jos asianomaiseen rikosasiaan ei ole määrätty syyttäjää tai sillä ei ole tutkinnanjohtajaa. Valtakunnansyyttäjänviraston on ilmoitettava keskusrikospoliisille vastaanottamastaan yhteydenottopyynnöstä. Keskusrikospoliisiin on tehtävä vastaava ilmoitus Valtakunnansyyttäjänvirastolle.

Valtakunnansyyttäjänviraston ja keskusrikospoliisiin tehtävänä on avustaa toimivaltaista viranomaista tässä luvussa säännellyssä yhteydenpidossa. Lisäksi Valtakunnansyyttäjänviraston ja keskusrikospoliisiin tehtävänä on avustaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia 1 momentissa tarkoitetun viranomaisen löytymiseksi.

#### 4 §

##### *Yhteydenottovelvollisuus ja yhteydenottopyynnön sisältö*

Jos toimivaltaisella viranomaisella on perusteltu syy olettaa, että toisessa jäsenvaltiossa on vireillä rinnakkainen menettely, tulee sen ottaa yhteyttä kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiseen

viranomaiseen rinnakkaisten menettelyjen vahvistamiseksi ja 8 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamiseksi. Neuvottelut voidaan aloittaa ilman yhteydenottomenettelyä, jos toimivaltainen viranomainen on jo saanut tiedon rinnakkaisesta menettelystä muulla tavoin.

Yhteydenottoa koskevaan pyyntöön on sisällytettävä:

- 1) toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot;
- 2) kuvaus pyynnön kohteena olevan rikosoikeudellisen menettelyn tosiseikoista ja olosuhteista;
- 3) rikoksesta epäillyn tai syytetyn sekä mahdollisten asianomistajien nimi ja muut tunnistetiedot;
- 4) rikosoikeudellisen menettelyn käsittelyvaihe;
- 5) tieto siitä, onko rikoksesta epäilty tai syytetty pidätettynä tai vangittuna;
- 6) mahdolliset muut tarpeelliset tiedot.

#### 5 §

##### *Velvollisuus vastata yhteydenottopyyntöön ja vastauksen sisältö*

Toimivaltaisen viranomaisen on vastattava toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemään yhteydenottopyyntöön.

Jos yhteydenottopyyntö on toimitettu muulle kuin toimivaltaiselle viranomaiselle, tulee tämän toimittaa pyyntö toimivaltaiselle viranomaiselle viipymättä ja ilmoittaa yhteydenottopyynnön siirtämisestä yhteydenottopyynnön lähittäneelle toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Yhteydenottopyyntöä koskevaan vastaukseen on sisällytettävä tieto siitä, onko Suomessa vireillä rinnakkaisia menettelyitä. Jos rinnakkaisia menettelyjä on vireillä, on vastaukseen sisällytettävä lisäksi toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot sekä tieto rikosoikeudellisen menettelyn käsittelyvaiheesta tai siitä, että asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Vastaukseen voidaan sisällyttää myös muita asiaankuuluvia tietoja.

## 6 §

*Määräaika vastauksen antamiseen*

Toimivaltaisen viranomaisen on vastattava 5 §:n mukaisesti toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemään yhteydenottopyyntöön tämän ilmoittamassa määräajassa. Jos toimivaltainen viranomainen ei voi vastata yhteydenottopyyntöön määräajassa, sen on viipymättä ilmoitettava toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle syyt siihen sekä määräaika, jonka kuluessa pyyntöön vastataan.

Jos toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei ole ilmoittanut määräaikaa vastauksen antamiselle, yhteydenottopyyntöön tulee vastata viipymättä.

Jos yhteydenottopyynnön kohteena oleva rikoksesta epäilty tai syytetty on vangittuna, yhteydenottopyyntöön tulee vastata kiireellisesti.

## 7 §

*Viestintävälineet*

Toimivaltaisen viranomaisen on 4 ja 5 §:n mukaisissa tilanteissa käytettävä kirjallista tai sähköistä viestiä tai muuta tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste.

## 8 §

*Neuvotteluvollisuus*

Jos rinnakkaisia menettelyitä on vireillä toisessa jäsenvaltiossa, toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava neuvottelut kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa esitutkinnan tai syytetoimien siirtämiseksi kyseisestä jäsenvaltiosta Suomeen tai päinvastoin taikka rikosoikeudellisen menettelyn järjestämiseksi muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Siirtämisen edellytyksistä säädetään 3 ja 4 luvussa.

Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava neuvotteluiden aikana toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä toteutetuista merkittävistä toimenpiteistä.

Toimivaltaisen viranomaisen on lisäksi toimittava neuvotteluiden aikana toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sen pyytämät tiedot, jos niiden toimittamisella ei vaaranneta kansallista turvallisuutta tai henkilöiden turvallisuutta.

## 9 §

*Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi noudatettava menettely*

Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät ole päässeet 8 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa yhteisymmärrykseen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa antaa asia Eurojust-yksikön käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että yksikkö on toimivaltainen käsittelemään kyseisen rikoksen.

Jos 8 §:n mukaisissa neuvotteluissa on päästy yhteisymmärrykseen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä Suomeen, toimivaltaisen viranomaisen tulee ilmoittaa menettelyn lopputuloksesta muiden asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

## 3 luku

**Esitutkinnan tai syytetoimien siirtäminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen**

## 10 §

*Suomeen siirtämisen edellytykset*

Rikoksesta toisessa jäsenvaltiossa epäiltyä tai syytettyä koskeva esitutkinta tai häneen kohdistuvat syytetoimet voidaan siirtää Suomeen, jos rikoslain (39/1889) 1 luvun mukaiset edellytykset Suomen rikosoikeuden soveltamisesta täyttyvät ja esitutkinnan tai syytetoimien siirtämistä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon liittymät eri jäsenvaltioihin, asiassa esitettävä näyttö, oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset ja muut olosuhteet. Siirtämisen edellytyksenä on lisäksi, että siitä on 2 luvussa

tarkoitettussa neuvottelumenettelyssä päästy yhteisymmärrykseen.

11 §

*Toimivaltaiset viranomaiset*

Päätöksen esitutinnan siirtämisestä Suomeen tekee tutkinnanjohtaja saatuaan syyttäjän suostumuksen. Jos rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutinnan siirtämisestä.

Päätöksen syytetoimien siirtämisestä Suomeen tekee syyttäjä.

12 §

*Jatkomenettelyyn soveltuva lainsäädäntö*

Kun esitutkinta tai syytetoimet on siirretty tämän luvun säännösten mukaisesti Suomeen, sovelletaan menettelyyn, mitä esitutkintalaissa (449/1987) ja muualla laissa säädetään.

4 luku

**Esitutinnan tai syytetoimien siirtäminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon**

13 §

*Toiseen jäsenvaltioon siirtämisen edellytykset*

Rikoksesta epäiltyä tai syytettyä koskeva esitutkinta tai häneen kohdistuvat syytetoimet voidaan siirtää Suomesta toiseen jäsenvaltioon, jos siirtämistä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon liittymät eri jäsenvaltioihin, asiassa esitettävä näyttö, oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset ja muut olosuhteet. Siirtämisen edellytyksenä on lisäksi, että siitä on 2 luvussa tarkoitettussa neuvottelumenettelyssä päästy yhteisymmärrykseen.

Rikosilmoituksen siirrosta säädetään erikseen.

14 §

*Toimivaltaiset viranomaiset*

Päätöksen esitutinnan siirtämisestä toiseen jäsenvaltioon tekee syyttäjä tutkinnanjohtajan esityksestä. Syytetoimien siirtämisestä päättää syyttäjä.

5 luku

**Erinäiset säännökset**

15 §

*Kielet*

Edellä 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuissa yhteydenotoissa toiseen jäsenvaltioon on käytettävä asianomaisen jäsenvaltion hyväksymää kieltä. Yhteydenotoissa Suomeen toimivaltainen viranomainen hyväksyy yhteydenoton, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Toimivaltainen viranomainen voi hyväksyä yhteydenotot myös muulla kielellä, jos sen käyttämiselle ei muutoin ole estettä.

Edellä 8 §:n tarkoitettussa tilanteessa toimivaltaisen viranomaisen on käytettävä kieltä, jos ta asianomaisen toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa on sovittu.

Rikosasian asianosaisella on oikeus saada tieto esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevasta päätöksestä ymmärtämällään kielellä. Tarvittaessa päätöksen tehnyt viranomainen huolehtii esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen kääntämisestä asianosaisen ymmärtämälle kielelle.

16 §

*Asianosaisen kuuleminen*

Siirrettäessä esitutkinta tai syytetoimet Suomesta toiseen jäsenvaltioon rikosasian asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen tekemistä. Kuulemisesta voidaan luopua, jos se aiheuttaa merkittävää viivästystä ottaen huomioon asian laadun, eikä

kuulemisella todennäköisesti olisi ratkaisevaa merkitystä esitutinnan tai syytetoimien siirtämisen edellytyksiä harkittaessa. Rikoksesta epäillyn kuulemisesta voidaan luopua myös, jos kuuleminen merkittävästi vaarantaisi kyseisen rikoksen selvittämistä.

Siirrettäessä esitutkinta tai syytetoimet toisesta jäsenvaltiosta Suomeen rikosasian asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen tekemistä, jos siihen on erityinen syy.

## 17 §

*Oikeus avustajaan*

Rikosasian asianosaisella on oikeus käyttää avustajaa 3 ja 4 luvun mukaisessa menettelyssä.

Asianosaisen avustamiseen 3 ja 4 luvun mukaisessa menettelyssä sovelletaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 lukua.

## 18 §

*Päätös ja sen tiedoksianto*

Esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskeva päätös on perusteltava ja siihen tulee liittää ohjeet muutoksenhaku varten. Päätöksessä on lisäksi yksilöitävä se oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun mukaan määräytyvä kärjäoikeus, jolle tämän lain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu valitus kyseisessä tapauksessa on tehtävä.

Päätös on annettava rikosasian asianosaiselle tiedoksi postitse tämän ilmoittamaan tai muutoin tiedossa olevaan osoitteeseen, jollei sitä ole annettu tiedoksi muutoin. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin

kuljetettavaksi. Päätökseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

## 19 §

*Muutoksenhaku*

Rikosasian asianosainen, jota koskeva esitutkinta tai syytetoimet on päätetty siirtää toisesta jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomesta toiseen jäsenvaltioon, voi saattaa päätöksen kärjäoikeuden käsiteltäväksi. Valitus on tehtävä neljäntoista päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja viimeistään ennen kuin asiassa on nostettu syyte jäsenvaltiossa, johon asia on siirretty. Kärjäoikeuden on viipymättä otettava asia käsiteltäväksi.

Kärjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Asia on käsiteltävä istunnossa, jos kärjäoikeus asian tai sen osan selvittämiseksi pitää asian istuntokäsittelyä tarpeellisena taikka jos valittaja sitä vaatii.

Asian käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuja säännöksiä.

Kärjäoikeuden 1 momentin mukaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä kärjäoikeus toisin määrää.

## 20 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka on pannut rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta annetun neuvoston puitepäätöksen 2009/948/YOS täytäntöön.